

UOT 930.2**ERMƏNİÇİLİYİN TƏŞKİLATLANDIRILMASINDA
DİASPORA İCTİMAİ-SİYASİ ALƏT KİMİ****T.V.CƏFƏROV*, Ş.Ş.CƏFƏROVA*******ADPU, **Bakı Dövlət Universiteti*****taleh.ceferov.83@mail.ru***

Erməniçilik bilik və inancların milli-dini sistemi, təkəllüflü qəbul edən və milli tarixi və ata-baba torpaqlarının müqəddəsliyini qoruyan ideoloji təlimdir. XVIII əsrdən etibarən din pərdəsi altında məskunlaşmış etnokorporasiya şəklində formalaşmış erməniçilik ideologiyasının əsaslarını mifologemlər, yəni sonradan hazırlanmış saxta mif və rəvayətlər təşkil etmişdir. Erməniçiliyin əsas üsul və metodları sırasında assimilyasiya xüsusi yer tutur. Erməniçilik təkcə Türkiyə və Azərbaycana deyil, Cənubi Qafqaz, Yaxın Şərqi regionu dövlətlərinə, eləcə də Rusiyaya qarşı yönəldilmişdir.

Açar sözlər: diaspora, təşkilat, erməniçilik

Azərbaycan tarixşünaslığında bir çox müəlliflər erməniçilik və ya ermənilik (armenizm) anlayışı, onun sosial-fəlsəfi mahiyyəti barədə müəyyən işlər görmüşlər. Xüsusilə, bu problem ətrafında çox sanballı iş aparmış Əmrəli İsmayılovun “Erməniçiliyin möcüzələri və sirləri” adlı monoqrafiyası tamamilə bu problemə həsr edilmişdir. Müəllif çoxillik araşdırmaları nəticəsində belə qənaətə gəlmişdir ki, uydurulmuş faktları, evdə hazırlanan erməni nağıllarını yenidən və bir daha yenidən bəşəriyyət qarşısında irəli sürməklə faşistlik edən ideoloqlar bununla da dünya ictimaiyyətinin diqqətini bütün bəla və faciələrin əsas mənbəyi olan-əslər boyu formalaşmış, millətin çox böyük bir hissəsinin düşüncə və iradəsini zədələyən, türk dünyasının məhv edilməsini, dünya ictimai fikrinin aldadılması və onlara yanlış məlumat verilməsini, digər xalqların, xüsusən də xristianların inamının və mənəvi hissələrinin həyasızcasına istismar edilməsini, bir məqsəd və məsələ olaraq qarşısına qoyan ideoloji-psixoloji hadisə olan erməniçilikdən yayındırır. Müəllif haqlı olaraq erməniçiliyi ideoloji-psixoloji hadisə olaraq qeyd edir və faşizm, terrorizm, ekstremizmi, digər xalqlara qarşı, xüsusilə də türk və azərbaycanlılara qarşı törədilən sonsuz soyqırımını aktlarını erməniçilik adlanan çirkin hadisənin tərkib hissəsi kimi

qeyd edir (1, 11-12).

Tədqiqatçı Qafar Çaxmaqlı erməni elmi-fəlsəfi ədəbiyyatına istinad edərək yazır: “Erməniçilik-bilik və inancların milli-dini sistemi, təkallahlığı qəbul edən və milli tarixi və ata baba torpaqlarının müqəddəsliyini qoruyan ideoloji təlimdir (2, 9). Həmçinin müəllif erməniçilik ideologiyasının əsaslarının onilliklər ərzində işlənib hazırlandığını və bu işdə daha çox kilsənin xidmətlərinin olduğunu qeyd edir. Müəllifin qeyd etdiyi kimi, “bu ideoloji nəzəriyyə on illər boyu bir çox erməni alimləri tərəfindən müstəqil şəkildə, bir-birindən xəbərsiz işlənib hazırlanmışdır. “Erməni çox erkən zamanlardan xristianlığı “erməniləşdirmişdi”. “Erməninin əsil dini elə erməniçilikdir”. Erməni millətinin tanınmış ideoloqlarından hesab olunan Garegin Njdenin bu təsbiti bütün ermənilər üçün əsas olaraq götürülmüşdür. Çünki Njde də digər erməni filosoflar kimi erməni xalqının xristianlıqdan öncə də ali bir irqə məxsus olduğunu iddia edənlərdəndir. Onlar xəyallarında təkəbbürlü bir erməni obrazı canlandırır və bu fikri başqalarına da sırmağa çalışırlar ki, ermənilər başqa xalqlardan daha üstün və daha ağıllıdır (2, 9-11).

Osmanlı Türkiyəsinə qarşı lokal əməliyyatların icrası məqsədilə XIX əsrdə fəvqəldövlətlər tərəfindən yaradılmış bu etnokorporasiya mahiyyəti etibarlı ilə xristianlığın ilk ali toplantısı olan Xalkidon məclisinin lənətlədiyi xırda əsirlər-hayların, koptların, nəstürlərin, Hindistandan köç etmiş xaçpərəst qaraçıların və digər batil təriqətlərin süni toplumu olduğu alimlər tərəfindən sübuta yetirilmişdir (11, 60). Etnokorporasiya mənəvi kasadlığı üzündən öz qınına çəkilən, cəmiyyətin rədd etdiyi icmaları insanlığa nifrət bayrağı altında birləşdirdi (11, 60-61).

Qeyd etmək lazımdır ki, erməniçilik bəşəriyyət üçün bir qlobal bəlaya çevrilməkdədir. Xüsusilə, Türkiyənin, Azərbaycanın, Gürcüstanın, Rusiya və İsrailin, bəzi Balkan dövlətlərinin tarixən üzleşdiyi “erməniçilik” anlayışı və bu anlayışdan yaranan arzuolunmaz proseslər təəssüf ki, bir çox hallarda hələ də dar, etnik çərçivədə yozulmaqdadır. Məsələyə belə qüsurlu münasibət və erməniçilik ideologiyasının düzgün dəyərləndirilməməsi bu mürəkkəb sistemlə qarşıdurmaya, qeyri-real proqnozların verilməsi ilə nəticələnir. Bu baxımdan “erməniçilik” anlayışına yalnız etnomədəni mövqedən deyil, ilk növbədə, politoloji müstəvidən yanaşılmalıdır (9, 148).

Qeyd edək ki, XVIII əsrdən etibarən din pərdəsi altında məskunlaşmış etnokorporasiya şəklində formalaşmış erməniçilik ideologiyasının əsaslarını mifologemlər, yəni, sonradan hazırlanmış saxta mif və rəvayətlər təşkil etmişdir. Bu baxımdan “qədim erməni dövlətçiliyi”, “erməni sivilizasiyası”, “Böyük Ermənistan”, “armenoid irqi”, “erməni soyqırımı” və bu kimi elmi əsaslara, tarixi gerçəkliklərə söykənməyən miflər işlənib hazırlanmış, beynəlxalq aləmdə dövriyyəyə buraxılmışdır. İnformasiya texnologiyalarından istifadə edərək, uzaqgörən siyasət erməni etnokorporasiyası tərəfindən həyata keçirildi (9, 148).

Kütləvi şüurun mifolojişdirilməsi prosesi müəyyən mənada bəşəriyyət

yətin bütün tarixini müşayiət etsə də müasir dövrdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Təssüf ki, bu proses tarix kimi ciddi elmdən də yan keçməyib və yalançı erməni alimlərinin “Böyük Ermənistan”, “əzabkeş Ermənistan” haqqında “ermənilərin birinci xristian millət” olması barədə və digər bir sıra miflərin kütləvi şüura yeridilməsi cəhdlərində çox gülünc formada təzahür edib (12, 46).

XIX əsrdən etibarən etnik korporasiyaya çevrilməkdə olan erməniçilik dünya ilə coxcəhətli münasibətlərdə geniş şəbəkəyə malikdir. Erməni uşaq yazıçısı Serqey Vardanyanın növbəti “təxmini hesablaşma”larına görə, erməniçiliyin Yerevandan savayı Qars, Armavir şəhərləri də daxil olmaqla 22 paytaxtı vardır (10, 114).

Erməniçiliyin yaranma səbəbləri, inkişaf dinamikası barədə qeyd edən Rövşən Mustafayev erməniçiliyin biososioloji təzahür olaraq, nestorian, aysor, qaraçı, assuriyalı, kopt, yezidi kürdləri və Osmanlı Türkiyəsinin digər qeyri-müsəlman icmalarından ibarət aqlomeratın-qriqoryan kilsəsi ətrafındakı yığnağın “vahid qədim etnos”un subyekt kimi qələmə verilməsinə imkan verən konkret eksperiment nəticəsində yaradıldığını qeyd edir (10, 114).

Qeyd etmək lazımdır ki, erməniçilikdə qaraçıların etnik psixologiyasının ən iyrənc elementləri, faşizmin insansevmez ideologiyası, digər xoşagəlməz hallar birləşir və bir yerdə cəm olur. Ermənilər yüzilliklər ərzində günahsız görünməyə çalışaraq, dünya ictimaiyyətindən onlara rəhm edilməsini tələb edirdilər. Erməniçiliyin sosial-psixoloji mahiyyətini dərinlən öyrənməyə çalışan Əmrəli İsmayılov yazır: “Erməniçilik dini, mənəvi, ideoloji və psixoloji hadisə olaraq, özünün sosial-tarixi əsaslarına, köklü surətdə formalaşan ənənələrə malikdir, bütün həyatı boyunca dünya ictimaiyyətini aldatmağa çalışaraq, doğru və həqiqəti qəti olaraq rədd edir. Erməniçiliyin əsas ideoloji və praktiki məsələlərindən biri dünya ictimai fikrinə təsirin icazə verilən və verilməyən bütün vasitələrindən istifadə edilməsidir. Özünün bütün tarixi cinayətləri və caniliklərinə baxmayaraq, ermənilər özlərini elə aparırlar ki, onların üzərindəki maskanı çıxarmaq olduqca çətin bir məsələdir (1, 12). Göründüyü kimi, ermənilər bu cür iyrənc, heç bir məntiqə sığmayan, heç bir əsası olmayan hadisələri ortalığa ataraq onları dünya ictimaiyyətinə sistemli şəkildə “sırımağa” çalışırlar. Bu işdə diaspor təşkilatlarının xüsusi xidmətlərini qeyd etmək lazımdır.

Bir qədər əvvəldə qeyd etdik ki, etnikorporasiyaların əsasında siyasi-ləşmiş miflər mühüm yer tutur. Məhz bu baxımdan miflərin ictimai rəydə dövriyyəsinə söykənən erməniçilik etnikorporasiyası bu gün geniş şəbəkəyə malikdir. Təəccüblüsü ondan ibarətdir ki, onlar regionun tarixini açıq-aşkar saxtalaşdıraraq, tamamilə qeyri-müəyyən, normal məntiqə sığmayan yeni miflərin yaradılması və “erməni reallıqları” kimi dünyaya təqdim olunması istiqamətində yeni-yeni addımlar atırlar. Belə yalanlardan biri ondan ibarətdir ki, guya tarixən ermənilərin 22 paytaxtının olmasıdır. Onların arasına isə 1918-ci ildə paytaxt qismində Azərbaycan tərəfindən Ermənistanla verilmiş İrəvan şəhərindən başqa Qars, Armavir, Tbilisi, Bakı, Diyarbək, Odessa, Kiyev, Qüds, Soçi, hətta Macarıstanın və Almaniyanın bəzi şəhərləri də daxil

edilmişdir. Bu sərsəm, gülünc doğuran fikrlərin müəllifi Serqey Vardanyanın “Ermənistan paytaxtları” adlı kitabı bu gün Vatikan kitabxanasında xüsusi güşədə saxlanılmaqdadır. Təbii ki, region tarixini bilməyən oxucu bu kitablə tanış olduqda onda tamamilə yanlış təsəvvür yaranacaqdır (9, 149).

Qeyd edək ki, erməniçiliyin əsas üsul və metodları sırasında assimilyasiya xüsusi yer tutur. Vaxtilə, erkən orta əsrlər dövründə Dağlıq Qarabağın yerli alban əhalisi yaranmış şəraitə və qan-qardaşlarının öyüd-nəsihətlərinə baxmayaraq bu prosesə cəlb edilməyə başlandı. Lakin istənilən halda bütün təhlükəli vəziyyətləri ram etməklə öz genetik koduna yad elementlərin daxil edilməsinə yol verməyən, əzəldən Dağlıq Qarabağ ərazisində yaşayan albanlar mənəvi dəyərlərinə və alban katolikoluğunun etno-mədəni irsinə aşkar iddialı olan tərkidünya səciyyəli qriqoriyan kilsəsini də qəbul etmədilər. Bu barədə siyasi elmlər doktoru, professor Rövşən Mustafayevin fikirləri olduqca maraqlıdır. Onun fikrincə, “yalnız öz “ermənioid mənşəyini” etiraf etməkdən və “erməni sivilizasiyasının genetik davamçıları” sayılmaqdan boyun qaçıran Osmanlı Türkiyəsi yəhudiləri erməniçiliyin assimilyasiya təhdidlərindən qoruya bildilər (10, 119)”. İcmaların imkanları bu işə səfərbər edilməklə qərblə çox mühüm əlaqələr qurulmağa başladılar. Müəllif fikirlərinə davam edərək qeyd edir ki, beləliklə, erməniçilik çox tez bir zamanda Osmanlı Türkiyəsinin qeyri-müsəlman əhalisi ilə Rusiya da daxil olmaqla Qərb sivilizasiyası arasında vasitəçi rolunu oynamağa başladı. Gürcü tədqiqatçılarının fikrincə, erməniçilik yuxarıda göstərilən üsulla Gürcüstan ərazisində də etnik gürcülərin bir hissəsini assimilyasiya etmiş oldu. Sonrakı dövrdə assimilyasiyanın gedişi prosesində tədrici enmələr müşahidə olunmağa başladı. Bu haqda məşhur qafqazşünas alim V.L.Veriçko yazırdı: “Məlum olduğu kimi, sonralar assimilyasiya olduqca səthi gedirdi və müvəqqəti idi. Erməniçilik ayrıseçkilik kini saxlayırdı və bu kin əvvəlcə hiss edilmədən, XIX əsrin ikinci yarısında isə açıq-aşkar, başgicəlləndirici sürətlə artmışdı (7, 64)”.

Erməniçiliyin təşkilati strukturunu formalaşdıran kilsə daima bu işi gizli saxlamağa çalışmışdır. Daxili struktur qaydaları açıqlandığı halda erməniçiliyin “düşmənləri” bu gizli sistemin mahiyyətini mənimsəyəcək və onu öz silahı ilə məhv etməyə çalışacaqdır. Təsədüfi deyildir ki, XIX yüzilliyin ortalarında erməni komitələri qriqoriyan kilsəsinin başçısına öz moizəsində aqlomeratın müxtəlif icmalarının dindarlarının adlarını çəkməyi qadağan etmişdi.

Erməniçiliyin ən mühüm hədəflərindən biri də iri imperiyaların, dövlətlərin yüksək eşalonunda təmsil olunmaqdır. Əbəs yerə deyildir ki, Osmanlı hakimiyyətinin strukturlarında erməniçilik yetərinə sız təmsil olunaraq, öz əməl və hərəkətlərində heç bir narahatlıq hiss etmədilər. Məsələn, 1860-cı il tarixli kodifikasiya sənədi İstanbul KİV-də “kürd”, yaxud “assuriya”, hətta “yəhudi” konstitusiyası kimi təqdim olunmamışdı. Hətta Sultanın özünün icazə verdiyi bu qanunvericilik aktı məhz “erməni konstitusiyası” adlanmışdı. Ona görə də, Osmanlı imperiyasında xüsusi konstitusiya hüquqlarının ayrıldığı ermənilik birinci dünya müharibəsi dövründə regionun bütün etnik icmalarına

üz verən bədbəxtliklərə görə həm hüquqi, həm də mənəvi məsuliyyət daşıyır. Onların çoxu təkcə özərinə yaxın olan qan və din qardaşlarını itirmədi, həm də öz tarixlərindən, mədəniyyətlərindən, erməniçiliyin oğurladığı müqəddəs adlarından da məhrum oldular (10, 123). Beləliklə, etnokorporasiya öz məqsədlərinə nail olmaq üçün ən çirkin metodlarından istifadə etməyə qadirdir. Erməni etnokorporasiyası işi daimi davam edir və öz nəticələrini verir.

Erməniçiliyin siyasi mahiyyəti haqqında Saleh bəy “Erməniçilik” adlı əsərində yazır: “Erməniçilik-hadisədir. Qeyri-adi, fəvqəladə, müstəsna hadisədir. Onda hər şey adi dünyada olduğundan sadəcə yaxşı və ya pis deyil, tamamilə başqa cürdür – tərsinə, ziddiyyətli, anticismə bənzər olaraq adi cisimlə toqquşarkən annigilyasiyanın (qarşılıqlı məhv etmə) baş verdiyi hadisədir. Belə ki, erməni həqiqəti – yalan, humanizmi – insana nifrət, sülhsevərliyi – ekspansiya, müdafiəni – təcavüzkarlıq, qəhrəmanlığı – quldurluq, soyğunçuluq, məntiqi – mənasızlıq, məntiqsizlikdir. Ermənilərin ümidləri, arzuları da fenomenaldır: onlar hesab edirlər ki, az qala indiki on dövlətin ərazisi onların “Ocağı”, gələcək “Böyük Ermənistan”dır (6, 9-10). Göründüyü kimi, erməni xalqı, dünyada ən rəzil, ən bədbəxt, ilk soyqırırma məruz qalan xalq kimi təbliğ olunmaqdadır. Onlar bu iyrənc yollarla dünyanın fəvqəl güclərinin diqqətini özlərinə tərəf yönəldə bilir və öz məqsədlərinə də nail olmağı bacarırlar. Türklərlə yanaşı digər qonşu xalqlara qarşı da irqi ayrı-seçkilik, etnik-millətçilik, aşığılama, deportasiya, terror kimi qeyri-insani hərəkətlər erməniçiliyin əsas metodlarındanıdır.

Erməniçilik ideologiyasında əsas meyar erməniləri dünyanın ən qədim, ən sivil, ən ağıllı, ən istedadlı, mehriban, ən barışsevər, ən fenomenal xalq olmasını təqdim etməkdir. Həm də ermənilər dünya üçün çox böyük xidmətlər vermiş, çox simalar yetişdirmiş xalq olmuşdur. Onların ideologiyası, təbliğatı ikiüzlü deyil. Eyni zamanda onlar dünyanın ən məzlum və çox məşəqqətlər görmüş millətidir. Hətta dünyada ilk soyqırırma da onlara tətbiq edilmişdir. Ona görə də onlar ali irqdən olmuşlar, ali irqdən olmayanlar bu millətin onlardan öndə olduqlarından çox narahat olmuş və onları qırmışlar. Qeyd edək ki, heç bir erməni mütəfəkkir, siyasətçi və ideoloq bu təlimin kənarına çıxmamışdır. Ermənilik hər şeydən üstün durumda olduğundan bütün ideoloji təlimlərin mayasında bu durmuşdur (2, 15).

Erməniçiliyin mahiyyəti aşağıdakı kimi ümumiləşdirilmişdir. Erməniçilik mədəni bir ideologiyadır, mahiyyəti etibarilə də sivil və demokratikdir. Ona görə də, uzun əsrlər davam edir və qarşıya qoyulan məqsədə də gec-tez nail olunur. Ermənilərin bundan başqa bir nəzəriyyələri yox kimidir. Bu, zərərli də olsa, nəzəriyyədən yapışmaq zorundadırlar. Onlar dünyanın müxtəlif ölkələrinə yayılmış erməni diaspor təşkilatlarını birləşdirmək üçün bundan yaxşı nəzəriyyəyə malik deyildirlər (2, 9-17).

MİN bir fitnə, kələk yolu ilə qonşu xalqlara qarşı iyrənc işlərlə məşğul olan ermənilərə ən tutarlı cavabı məşhur gürcü alimi İlya Çavçavadze özünün “Erməni alimləri və fəryad edən daşlar” adlı sanballı əsərində vermişdir. Onun

fikirlərinə görə bizi yer üzündən tamamilə silib atmaq üçün onlar adımızı białır edib, bizi milli heysiyyatdan məhrum etməklə kifayətlənməyərək bütün tariximizi də, səlnaməmizi də, tarixi qalıqlarımızı və abidələrimizi də al-qana bulanmış bütün şeylərimizi də məhv edirlər, tarixi var-dövlətimizi, bizə məxsus hər şeyi müxtəlif fırıl-daqlar yolu ilə özlərinin adına çıxırlar. Düzdür, yalan ayaq tutar, amma yeriməz və başqasının mənliliyini əlindən almaqla, yaxud alçaltmaqla özününkünü artırma bilməzsən (8, 4).

Bu gün erməniçiliyin təşkilatlandırılmasında və möhkəmləndirilməsində diaspor təşkilatları ilə yaşnaşı fəvqəldövlətlərin də xüsusi xidmətləri vardır. Ən əsası bu super dövlətlər öz maraqları uğrunda bu kimi iyrenc etnokorporasiyalari maliyyələşdirir, onların silahlandırılmasında və düşmənçilik toxumlarının səpilməsində yaxından iştirak edirlər. Bu barədə Aytən Mustafayeva yazır: “Tarixi təcrübə göstərir ki, bu gün fəvqəldövlətlər erməniçilik amilindən sivilizasiyalararası münəqişələrin kəskinləşdirilməsində alət kimi istifadə edirlər. Miflik, məntiqdən kənar illüziyalara söykənən, özündən nasional-sosializm və eqosentrizm ideyalarını yaşadan bu alət təkəcə Türkiyə və Azərbaycanca deyil, Cənubi Qafqaz, Yaxın Şərq regionu dövlətlərinə, eləcə də Rusiyaya qarşı yönəldilmişdir. Erməni ictimai və siyasi xadimlərinin çıxışlarının təhlili göstərir ki, onlar öz məqsədlərinə çatmaq üçün müntəzəm olaraq ayrı-ayrı xalqlar arasında ədavət salmaqla yanaşı, onlara bütövlükdə erməniçilik ideologiyasına əsas düşmən kimi yanaşmışlar (9, 150), Xristian dünyası yalnız Qafqazda deyil, dünyada ermənilərin kompakt şəkildə yaşamaqlarının təşkil edildiyi bölgələrdə də sabitlik üçün gizli təhlükə yaradan erməniçiliyin mahiyyətini heç cür dərk edə bilmir. Hələ ki və nə qədər ki, vicdanın səsi, aqlın səsi erməni təbliğət məşininin-erməniçik ideyalarının aktiv bələdçisinin azğın fəaliyyətinə qarşı qoyulmamışdır, Qafqazda yeni millətlərarası toqquşmaların baş verməsi təhlükəsi qalmaqdadır (1, 21). Müəllif bir qədər də irəli gedərək hətta erməniçilik ideologiyasının birbaşə türklərə qarşı deyil, eyni zamanda qeyri-müsəlmanlara, beynəlxalq təşkilatlara qarşı yönəldildiyini də etiraf edir. O yazır: “Ruslar və türklər, fransızlar və ərəblər, azərbaycanlılar, gürcülər, ispanlar, ləzgilər, kürdlər, ümumilikdə bütün xristian, müsəlman və yəhudi dünyası, o cümlədən onların fikirləri ilə razılaşmayan ermənilər də etnokorporasiyanın hədəfinə çevrilmişdir. Kommunist və kommünizm, demokratiya, NATO, BMT, ATƏT, ümumiyyətlə, bütün ideologiya və anlayışlar erməniçilik üçün əbədi əsas rəqibdir (9, 150).

Erməniçiliyin formalaşdırılması və siyasiləşdirilməsində sözsüz ki, ən böyük “əmək”, “zəhmət” diasporun üzərinə düşür. Diasporla yanaşı erməni kilsəsinin bu işdə fəaliyyəti də xüsusi işıqlandırılmalıdır. Kilsənin bu işə verdiyi tövhələr barəsində türk tədqiqatçısı Sedat Laçinerin gəldiyi qənaət olduqca maraqlıdır. O, yazır: “Kilsənin ermənilər üzərindəki təsiri digər ölkələrin dini qurumları ilə olan əlaqəsindən daha çox şey ifadə etməkdədir. Kilsə demək erməniçilik deməkdir, erməniçilik isə kilsədir. Erməni kilsəsinə bağlı olmayan bir erməninin erməniçilik düşüncəsinə daha çox şübhə ilə

yanəşılır. Bu tarixi bir mirasdır və kilsə ilə bağı olmaq həqiqi dindar olmaq deyil, erməni olmaqla əlaqələndirilir. Eyni zamanda ermənilərdən kənarında öz fəaliyyətini sürdürməyən erməni kilsəsi də öz mövcudluğu üçün erməniçiliyə borcludu (5, 188)”.

Erməniçilik etnokorporasiyasının ən böyük “uğur”larından biri də əzəli Azərbaycan torpağı olan indiki Ermənistan ərazilərindən azərbaycanlıların zorla deportasiya olunması (1918-1920, 1948-1953, 1988-ci illər) və yalnız ermənilərdən ibarət monoetnik dövlətin yaradılmasıdır. Deportasiyanın sürətlə həyata keçirilməsində ən mühüm səbəb kimi diaspor təşkilatlarının maliyyə resurslarının gizli formada ötürülməsi idi. Erməni diasporunun əsas maliyyə mənbələri olan Gülbənkyan fondu, Xara Xaç və digər cəmiyyətinin ayırdığı külli miqdarda vəsait xaricdəki ermənilərin Ermənistanda yerləşməsinə yönəldilmişdi. Nəticədə, boşaldılmış evlərdə ermənilərin məskunlaşdırılması prosesi planlı şəkildə həyata keçirilirdi. Bu haqda türk tarixçisi Sedat Laçiner yazır: “1970-ci illərin sonlarında Ermənistan əhalisinin təxminən 90%-i ermənilərdən ibarət idi və digər Sovet respublikalarına nisbətən burada vəziyyət daha dözülməz xarakter almışdı. Xüsusilə, Ermənistan erməniləri din və dilləri mövzusunda olduqca şovinist idilər və ruslaşdırma dövründə əhalinin əsas hissəsi rus dilini öyrənmiş olsa da onların böyük əksəriyyəti ana dili olaraq erməni dilindən istifadə edirdilər (4, 56-57)”. Əmrəli İsmayılovun bu haqda fikirləri də Sedat Laçinerin fikirləri ilə üst-üstə düşür. O yazır: “Ermənistan-ermənilərdən başqa digər millətlərin yaşamadığı dünyada yeganə dövlətdir. XX əsrdə tayqulaq Andronikin həmtayfaları tərəfindən təşkil edilən genosidlər seriyası və etnik baxımdan təmizlənmə siyasətinin ardıcıl şəkildə aparılması nəticəsində Ermənistan monoetnik respublikaya çevrilmişdir. Ermənilər son dərəcə qeyri-tolerant millət olaraq yalnız Ermənistanda deyil, həm də kompakt şəkildə yaşadıkları digər ölkələrdə də başqa millətlərin nümayəndələrinə münasibətdə yolagətməzlik, bədrəftarlıq nümayiş etdirirlər, onların rəqabət mübarizəsi isə qeyri-erməni millətindən olanların daha çox gəlir gətirən sahələrdən sıxışdırılıb çıxarılması ilə nəticələnir (1, 32).

Etnokorporasiyanın dövriyyəyə buraxdığı yeni matrisalardan biri də “Dağlıq Qarabağ”, eləcə də Naxçıvanın əzəli erməni torpaqları olması iddiasıdır. Düzdür, bu iddiaların hələ ötən əsrin əvvəllərindən irəli sürülməsinə baxmayaraq əsrin sonlarına doğru daha da alovlandırıldı. Qeyd edək ki, prosesin kökündə saxta tarixi-siyasi mif dayanır. 1988-ci ildə Dağlıq Qarabağ ilk dəfə olaraq, bu mifik mücərrədlikdə təzahür etmiş və sonradan reallığa çevrilmişdir. Baş verən prosesləri çılpaqlığı ilə qələmə alan amerikalı tədqiqatçı Səmyuel A.Üimz bu barədə yazırdı: “1980-ci illərin axırlarında Sovet İttifaqı çatlar verəndə ermənilər müsəlman Azərbaycanının Qarabağdakı xristianlara ayrı-seçkilik etməsi iddiasını qaldırmağa başladılar. Bu, sadəcə olaraq doğru deyil. Əsl səbəb o idi ki, ermənilər öz cırtdan ölkəsini böyütmək istəyirdi. Nəticədə, Qarabağda yaşayan ermənilər öz Ermənistan ölkəsindən olan dostlarının fitvası ilə müsəlmanları ev-əşiklərindən bir daha qovdu və heç kim tərəfindən

tanınmamış de-fakto Dağlıq Qarabağ Respublikası yaratdı. Erməni liderləri bu regionun daxilində baş vermiş qiyamın onlara qətiyyənlə daxil olmadığını bəyan etdilər. Öz etnik təmizləmə hərəkətlərinə münasibətdə dünya ictimaiyyətini aldatmaq istəyən ermənilərin daha bir uydurma nağılı!" (3, 364).

Beləliklə, erməniçilik siyasi-ideoloji hadisə olaraq Azərbaycan və Türkiyənin ərazi bütövlüyünə, milli-mənəvi dəyərlərinə, maddi mədəniyyət abidələrinə qarşı yönəldilmişdir. Erməniçilik xüsusilə, Azərbaycana qarşı daha ciddi mübarizə aparmaqdadır.

ƏDƏBİYYAT

1. Исмаилов Амрали. Тайны и явь армянства. Баку: Муаллим нешрийаты, 2006, 264 с.
2. Çaxmaqlı Q. Armenizmdən terrorizmə. Bakı: 2013, 212 s
3. Səmyuel A. Uimz. "Ermənistan terrorçu "xristian" ölkənin gizlinləri" Ermənilərin böyük fırldaq seriyaları. I cild. Bakı: Oka Ofset Azərbaycan-Türkiyə Nəşriyyat-Poliqrafiya Şirkəti, 2004, 386 s.
4. Sedat Laçiner. Türk-Ermeni İlişkileri. İstanbul: Kaknüs yayınları, 2004, 408 s.
5. Sedat Laçiner. Ermeni Sorunu, Diaspora, Türk Dış Politikası. Ankara: Karınca Yayınları, 654 s.
6. Салех бей. Армянство. Баку: Элм, 1994, 439 с.
7. Величко В. Л. Русское дело и межплеменные волросы. Баку: 1990, 248 с. (печ. по изд, 1904 г.)
8. Çavçavadze İ.Q. Erməni alimləri və fəryad edən daşlar. Bakı: Azərbaycan, 1995, 79 s.
9. Mustafayeva A. Erməni etnokorporasiyası və siyasiləşdirilmiş miflər // Dirçəliş-XXI əsr, may-iyun, 150/151, s. 148-151
10. Mustafayev R. Ermənilik bəşəriyyətə qarşı cinayətdir // Dirçəliş-XXI əsr, may-iyun, 150/151, s. 114-125
11. Mustafayev R. Nay-SS-erməniliyin kod adı və ya matrisanın ifşası // Dirçəliş-XXI əsr, 102-103/2006, Avqust-Sentyabr, 429 s.
12. Рамиз Мехтиев. Мифотворчество армян в контексте первого в истории христианского государства. Баку: Şərq-Qərb, 2014, с. 46, 80 с.

ДИАСПОРА КАК ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ РЫЧАГ В ОРГАНИЗОВАНИИ АРМЯНСТВА

Т.В.ДЖАФАРОВ, Ш.Ш.ДЖАФАРОВА

РЕЗЮМЕ

Армянство – это идеологическое обучение, система знаний и национально-духовных верований, которое исповедует единобожие и признает святость отечества и национальную историю. Основу идеологии армянства, формирующуюся с XVIII века под религиозной завесой, составляют вымышленные впоследствии мифы и легенды. Особое место в методах и приемах армянства составляют ассимиляция. Армянство было направлено не только против Турции и Азербайджана, а также и против стран Южного Кавказа, Ближнего Востока, а также России.

Ключевская слова: диаспора, организация, армянство

THE DIASPORA AS A PUBLIC-POLITICAL MEANS IN THE ESTABLISHMENT OF ARMENISM

T.V.JAFAROV, Sh.Sh.JAFAROVA

SUMMARY

Armenism is the national-religious system of information and belief, and the ideological doctrine which receives monotheism, saves the national history and the holiness of ancestral lands. The basis of Armenism ideology, which was formed as an ethno-corporation dwelling under the mask of religion beginning from the XVIII century, consisted of mythology, that is, false myths and legends created later. Assimilation takes the special place among the main ways and methods of Armenism. Armenism was directed not only against Turkey and Azerbaijan, but also the states of the Southern Caucasus and the Near East, as well as Russia.

Key words: diaspora, organization, Armenism